

Návod k odchytu matky

Tato odchyťová metoda je vyvinuta ve spolupráci se zkušenými chovateli a odborníky z VÚP Troubsko tak, aby minimalizovala nebezpečí pro matky čmeláků.

Bezpečnostní upozornění - aneb jak neublížit matce čmeláka:

- ! Čmelín musí mít vždy zavřený větrací otvor - nesmí do něj vnikat světlo.**
- ! Pokud matka neopustí čmelín do 1 hodiny od zavedení, vypust'te jí stříškou.**
- ! Pokud matku naleznete "zamrzlou" na nebo ve výstelce, nabídněte jí cukerný roztok, nebo květ a nechte ji odletět.**
- ! Rozpusťte obyčejný kuchyňský cukr (případně fruktózu) ve studené vodě a roztok nalijte do PET víčka se smotkem vaty tak aby se čmeláci roztokem nepotřísnili. Roztok slouží jako "první pomoc" pokud je matka při hledání moc vyčerpaná.**
- ! Odchyťujeme pouze matky jednoznačně hledající hnízdiště viz. níže.**
- ! Čmeláky nezavíráme ani nedržíme v zajetí déle než 5-10 minut.**

Pro šetrný odchyt matky čmeláků slouží jemná síťka a zavaděč. Nezapomeňte, že manipulace s čmelákem musí být nanejvýše opatrná, je třeba dbát aby nedošlo k poškození křídel, nebo nohou. Zároveň jemná manipulace s matkou vede k tomu, že je při zavádění klidnější a snadněji se ve čmelínu usadí.

Matku hledající hnízdo poznáme snadno, na jaře (březen, duben) totiž létají jen mladé matky, dělnice se rodí obvykle až v průběhu května, samečci ještě později. Matka hledající hnízdo nenavštěvuje květy a nemá na nohách pylové rousky. Čmeláky na květech a s pylovými rouskami neodchyťujeme, již hnízdo mají!

Hledající matky létají pomalu klikatě nízko nad zemí, či podél zdi a je u nich očividný hledací instinkt. Prohlížejí si různé díry, tmavší místa, často přistávají a prolézají různé škvíry.

1. Matku při hledání přiklopíme sítkou k zemi, nebo ke zdi tak aby nemohla uniknout. Zvednutím cípu sítky docílíme, že matka poletí instinktivně za světlem a dostane se do cípu sítky.

2. Rukou sevřeme sítku tak, abychom polapili matku ve vrchní části. Do sítky pak opatrně vložíme zavaděč a matku do něj pomalu a opatrně vložíme.

3. Matku jemně sklepneme na spodek zavaděče a stáhneme síťku, kterou nahradíme rukou. Zavaděč s matkou přiložíme k vletovému odvodu do čmelína tak aby matka nemohla utéct. Počkáme až matka vleze do otvoru, případně jemným posunováním pístu ji k otvoru pomalu vtláčíme. Někdy je dobré zavaděč přikrýt zezhora rukou tak aby v něm byla větší tma a čmelák nelétal za světlem.

4. Poté co matka vleze do otvoru počkáme 5-10s aby se neotočila a nevrátila zpátky. Poté otvor zacpeme aby do něj nevníkalo světlo a po 5 minutách uvolníme.

5. Matka obvykle do 45 minut vyleze, je dobré čmelín sledovat, abychom viděli chování matky při odletu.

Matka čmeláka, která si čmelín vybere provede zaměřovací let. Pomalu vyleze, tykadly ohmatá česno (přistávací plochu u otvoru), otočí se hlavou směrem k otvoru a pomalu odlétává. Nejprve se vzdálí na 5-15 cm od otvoru a vykresluje ve vzduchu kruhy, které se pomalu zvětšují. Takto se pomalu vzdaluje od česna až na vzdálenost několika metrů, kdy odletí. Taková matka se pak v průběhu několika hodin, nejdéle několika dní (často se stává u čmeláka zemního) do čmelínu vrátí. **Pokud matka úl neopustí do 1 hodiny, vypustte ji stříškou. V úlu se už určitě neusadí.**

Pokud matka provede zaměřovací let, nebo jsme její výlet nepozorovali, počkáme alespoň tři dny a sledujeme, zda čmelín není obsazený a nevkládáme do něj už další matky! Pokud by se ve čmelínu setkaly dvě matky, mohou svést souboj a v horším případě obě zahynout.

Obsazenost čmelínu otestujeme vložením lístečku do vletového otvoru k večeru a jeho kontrolou dopoledne. Překážka by ale neměla zakrývat více než $\frac{1}{3}$ vletového otvoru!

Čmelín si takto vybere zhruba 1 matka z 6. Vyšší šance usazení je na začátku jara v březnu a začátkem dubna, v pozdějším termínu jsou vhodné matky už přebrané a snadno se neusadí.

Pro více informací o chovu čmeláků navštivte naše stránky: <https://www.chov-cmelaku.cz/>